

Noodplan kinderopvang – GroenLinks en PvdA

Noodzakelijke oplossingen voor 2023

De kinderopvang is van cruciaal belang voor de samenleving. Ieder kind verdient een plek om fijn te spelen en te leren. Maar het is ook de sleutel om het personeelstekort op de arbeidsmarkt op te lossen. Eén pedagogisch medewerker zorgt er voor dat 6 tot 10 ouders aan het werk kunnen gaan.

De opvang dreigt op korte termijn vast te lopen, door stijgende prijzen en krapte. De toegankelijkheid, met name voor mensen met een kleiner inkomen, staat onder druk. En daarmee de kansengelijkheid voor kinderen ook. En als de kinderen van de politieagent, verpleegkundige, docent en bouwvakker niet naar de opvang kunnen, merken we dat als samenleving door bijvoorbeeld groepen die dicht gaan en zorg die niet geleverd wordt.

GroenLinks en PvdA zien op de korte termijn twee grote problemen:

1. Betaalbaarheid door stijgende inflatie, waardoor sommige ouders een stijging van de eigen bijdrage zien van zelfs 75%
2. Lonen die achterblijven, waardoor medewerkers in de kinderopvang verloren gaan

Betalbaarheid

Door de stijgende prijzen staat de toegankelijkheid onder druk. Ook de kinderopvang heeft last van inflatie. Door de hogere energieprijzen en huren stijgen de tarieven, met gemiddeld 8,5%. Maar de vergoeding die de overheid geeft kan dit niet bijbenen, die stijgt maar met 5,58%. Hierdoor gaan ouders meer betalen. De stijging van de eigen bijdrage is gemiddeld 10% tot wel 40% voor ouders vanaf een middeninkomen. Voor ouders met een kleiner inkomen kan dit in het ergste geval zelfs oplopen tot 75%. Dat is voor veel ouders, zeker in deze koopkrachtcrisis, niet te doen.

Het kabinet indexeert de vergoedingstarieven voor de kinderopvang jaarlijks. Daarbij wordt er gekeken naar de verwachte inflatie en een de verwachte gemiddelde loonstijging in de economie. Maar hierbij worden altijd oude cijfers gebruikt, namelijk uit maart. Inmiddels weten we dat de inflatie én de loonstijging voor komend jaar al veel hoger ligt. Het jaar daarop volgt een correctie, omdat we dan inmiddels beter inzicht hebben.

GroenLinks en PvdA stellen voor om de vergoedingstarieven te verhogen. Doe die correctie al eerder. Deze staat twee al op de planning, waarom dan niet eerder doen, op basis van de cijfers die we nu al hebben? We kunnen niet stilzitten als de prijsstijging zo groot is, en kinderen hierdoor niet meer naar de opvang kunnen. Een eerste inschatting is dat dit eenmalig 98¹ miljoen euro kost (zie box voor toelichting).

De kosten:

Het betreft een extra verhoging van 2,44%-punt over 2023.

De huidige indexering bedraagt 5,58%. De indexering bestaat uit twee delen, één met betrekking op het huidige jaar en één met betrekking op het volgende jaar. Bij beide delen wordt er gerekend met 80% van de loonontwikkeling (loonvoet bedrijven) en 20% van de inflatie (cpi). Het eerste deel is een correctie op de cijfers van vorig jaar (2,14%). Dit is het verschil tussen de nieuwe (3,6%) en oude CEP-ramingen voor 2022. Volgens het besluit van de minister komt deze uit op 2,14%, omdat de nieuwe raming op 3,6% uitkomt. Het tweede deel bestaat uit de verwachting voor 2023. Deze komt middels de CEP-cijfers uit op 3,44%.

¹ Dit is een herberekening. In een eerdere versie van dit noodplan stond hier een ander bedrag.

Beide delen komen hoger uit als deze worden gebaseerd op de meest recente cijfers uit de MEV, in plaats van uit het CEP van het CPB. Het eerste deel wordt 1,1%-punt hoger, omdat de cijfers voor 2022 uitkomen op 4,7%. De MEV cijfers bedragen 3,4% stijging van de loonvoet bedrijven en 9,9% cpi. Dit is een extra verhoging van 1,1%-punt ten opzichte van de 3,6%.

Als het tweede deel gebaseerd wordt op de nieuwe MEV-cijfers, dan komt deze uit op 4,78%. De MEV-cijfers bedragen een loonstijging van 4,6% en een prijsstijging van 5,5% (hoge variant doorrekening). Dit is een extra verhoging van 1,34%-punt.

Jaarlijks wordt hier al geld voor gereserveerd. We halen dit naar voren, waardoor één jaar extra geld wordt uitgegeven. Het gaat hier om een extra indexatie van de uurtarieven met 2,44%. De indexatie die dit jaar al heeft plaatsgevonden kostte 225 miljoen euro voor 5,58%. De kosten per 1% stijging bedragen dus ongeveer 40 miljoen. Voor 2,44% is dit afgerond 98 miljoen.

Loonsverhoging in de kinderopvang

GroenLinks en PvdA willen dat de lonen in maatschappelijke sectoren fors omhoog gaan, ook in de kinderopvang. De lonen in de kinderopvang lopen al jaren achter. Als we mensen willen aantrekken, moeten we daar ook eerlijk voor betalen. Zo is er met het primair onderwijs zelfs een gat van meer dan 10%. Met dezelfde diploma's verdien je meer in het onderwijs dan in de kinderopvang. Uit onderzoek van FNV onder medewerkers in de kinderopvang blijkt ook dat lonen voor hen nu het belangrijkste punt zijn.

GroenLinks en PvdA komen bij de SZW begroting met een voorstel om de lonen te verhogen. Zonder dat dit ten koste gaat van de betaalbaarheid voor ouders. Daarmee worden nieuwe mensen aangetrokken en wordt het huidige personeel behouden. Twee vliegen in één klap: we zorgen dat meer kinderen liefdevol worden opgevangen en zich kunnen ontwikkelen én dat ouders aan het werk kunnen.

Werkgevers zijn voor een loonsverhoging als eerste aan zet. Maar de overheid moet ook wat doen. En dat kan. Er ligt een [oproep van werkgevers, werknemers en ouders](#) om via de kinderopvangtoeslag meer financiële ruimte te creëren. In lijn met deze oproep is ons voorstel om de kinderopvangtoeslag met 175 miljoen euro te verhogen. Dat staat gelijk aan een loonsverhoging van 5% (zie box voor nadere toelichting). De sector heeft toegezegd dat de middelen één-op-één terechtkomen in salarisverhoging voor pedagogisch professionals via de Cao Kinderopvang. Dat is dan ook de voorwaarde die we stellen: dit geld moet direct naar lonen, en mag dus niet naar hogere winsten of naar andere kosten. We vragen de minister dit in haar gesprekken met de sector op te pakken.

Met dit voorstel worden de lonen in de kinderopvangsector passend bij de waardering en de zwaarte van het werk. Maar dat is uiteraard niet alles wat er voor medewerkers in de sector bijkomt. Dit komt bovenop het bod dat er van werkgevers al ligt bij de cao-onderhandeling. Dit bedrag is dus om de lonen extra te verhogen. Het is aan de overheid én aan werkgevers om stappen te zetten.

De kosten:

Een loonsverhoging van 5% kost op basis van CBS cijfers uit 2021 ongeveer 175 miljoen euro. De (declarabele) kosten van de sector bedragen in 2021 €5.010.000.000. De omzet van de sector gaat voor ongeveer 70% naar lonen, wat betekent dat de loonkosten circa €3.507.000.000 bedragen.

Een loonstijging van 5% staat gelijk aan €175.350.000. Aangezien de stijging van de omzet volledig naar hogere lonen gaat, is een stijging van de tarieven van 3,5% nodig.

De techniek:

De verhoging van de kinderopvangtoeslag komt via ouders bij kinderopvangorganisaties terecht.

De overheid verhoogt de maximaal te vergoeden uurtarieven, zodat ouders meer kinderopvangtoeslag ontvangen. Het deel dat zij meer ontvangen gaat vervolgens naar kinderopvangorganisaties via een verhoging van het tarief. Ouders gaan er niet meer door betalen, omdat de overheid ook de vergoedingspercentages verhoogt.

Financiering

Het kabinet heeft deze week aangekondigd dat het geld op zij zet om de gestegen energiekosten in de (semi-)collectieve sector te compenseren. Hier valt ook de kinderopvang onder. Hierdoor komt er ongeveer 1,5 tot 1,6 miljard euro vrij. Waar het geld precies naartoe gaat moet nog worden ingevuld. GroenLinks en PvdA stellen voor ongeveer 273 miljoen in te zetten voor de kinderopvang, om de kinderopvang betaalbaar te houden en ervoor te zorgen dat ouders kunnen blijven werken.